

svarsskatten, saaledes som det normalt vil finde Sted i følgende Finansaar, var falden i det kommende Finansaar, vilde Merudgiften efter Forsvarslovene og den dertil knyttede Forøgelse af Formue- og Indkomstskatten kun være bleven 4,762,000 Kr. Underskuddet, der opstaar uden Hensyn til Forsvarslovene, vilde da være blevet 15,276,000 Kr.

Men det er jo slet ikke underligt, at der selv rent bortset fra disse nye Forsvarslove er en saa ugunstig Balance. Vi have siden Systemskiftet 1901 oplevet en overordentlig rig Udvikling paa saa at sige alle Omraader, og den har selvfølgelig kostet mange Penge. Det fordeler sig paa mange forskellige Poster. Men Udviklingen med dens Indgriben i Erhvervslivet, Forsorgen for alle nødlidende, alle dem, der ere for svage til ved egen Kraft at hævde sig i Kampen for Tilværelsen, forbedrede Kaar for Statens slettere stillede Funktionærer, alt dette har i de senere Aar slugt Snese af Millioner. Tage vi Gruppen af humane Foranstaltninger, Foranstaltninger for Børneforsorg, for Alderdomsforsørgelse, Understøttelse af Sygekasser, Hjælp til fattige og svage i det hele, vil Statsregnskabet for 1908—09, som er det sidst opgjorte, vise en Udgift af ca. 10 Mill. Kr. mere, end Statsregnskabet for 1901—02 viser. For Understøttelserne til Erhvervsøjemed viser det ca. 5 Mill. Kr. mere, for Foranstaltninger til Folkeoplysning og Fagundervisning viser det ca. 3½ Mill. Kr. mere. Der har jo desuden fundet en ganske overordentlig stor Aktiv-erhvervelse Sted. Alene Statsbaneaktiverne ere forøgede med ca. 61 Mill. Kr., og desuden har der været meget betydelige Udlaan særlig til Erhvervelse af Husmands-lodder, men ogsaa til en Mængde andre Formaal. Det er saaledes ca. 93 Mill. Kr., vore indtægtgivende Statsaktiver udgøre mere nu end i Systemskiftets første Aar, efter at man har fradraget den i Mellemtiden gjorte Statsgæld. Jeg taler altsaa stadig væk om Tiden indtil Finansaaret 1908—09.

Hvad have vi nu haft at imødegaa disse meget betydeligt voksende Udgifter med? Vi have to Gange haft Skatteomlæggelser og Takstforhøjelser i større Stil. Den ene Gang var jo de store Forandrin-

ger i Skattelovgivningen, der knytte sig til Aaret 1903, under Finansminister Hages Ledelse. Der fik vi en Skattereform, som, naar man ser den i dens Helhed — altsaa bringer med i Beregning Statens Udgifter til Tiendeaflysningen og Tilskud til Kommunerne og tillige medtager den forøgede Udgift ved Skattens Paaligning og Oprævning —, viser et Minus for Statskassen af ca. 1,400,000 Kr. Den anden store Skattereform i 1908 er knyttet til Vilhelm Lassens Navn. Den viser som Slutresultat et Minus af 2½ Mill. Kr. Se vi paa den anden Side, Regnskabet paa Indtægtssiden, saa gennemførtes der under Hage en Forhøjelse af Statsbanernes Takster og Portotaksterne, som tilsammen udgør 3,100,000 Kr., og der gennemførtes under Vilhelm Lassen, særlig som Bidrag til at bære de forøgede Byrder, som bleve lagte paa Statskassen ved de store Lønningslove, ligeledes en Forhøjelse af Statsbanernes Takster og Portotaksterne, som tilsammen udgjorde 1,400,000 Kr. Men det viser sig altsaa, at hvis vi tage Resultatet af Skatteomlægningen og Resultatet af Takstforhøjelserne, skulde der i alle disse mange Aar kun være skabt en gennemsnitlig aarlig Merindtægt for Statskassen af ca. ½ Mill. Kr.

Det er derfor — jeg skal gentage det — i Sandhed intet Under, at vi nu, naar daarlige Tider sætte ind og Statsindtægterne svigte i saa stort Omfang, som sket er, rent bortset fra Militærlovene, komme til at staa overfor et meget stort Underskud paa Budgettet og et endnu større paa Statsregnskabet. Men vi maa selvfølgelig ikke glemme alt, hvad vi have faaet for disse Penge, alt, hvad vi have erhvervet af indtægtsgivende Aktiver og gennem den uhyre Udvikling, som er sket paa saa at sige alle Statens og Samfundslivets Omraader, en Udvikling, som vel kan siges fuldt ud at staa Maal med, hvad vi se i fremmede Lande. Men det, som er enestaaende for Danmark, er, at vi have kunnet afholde disse uhyre forøgede Udgifter uden næneværdig Forøgelse af Skatterne og med kun eet lige i Begyndelsen af Perioden optaget forholdsvis lille Statslaan. Det er det særlige, men ikke det, at en saa rivende Udvikling som den, der har fundet Sted her i Landet, enten afføder store Deficits eller maa dækkes ved betydelige